

บทที่ 5

สรุปการวิจัยและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง โครงสร้างและการแสดงบทบาทหน้าที่ของสถานีวิทยุ เอฟ.เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิร์ต พอสรุไปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การแสดงออกของสถานีวิทยุคลื่นข่าวและเพลงที่ผ่านทางรายการต่าง ๆ นั้น เป็นผลกระทบมาจากโครงสร้างการทำงานและการผลิตเป็นอย่างมาก จนทำให้การ แสดงออกโดยรวมของสถานีวิทยุคลื่นข่าวและเพลงเบี่ยงเบนไปจากวัตถุประสงค์ที่ตั้ง ไว้แต่แรกเริ่มการแยกคลื่นใหม่ โดยมีแนวโน้มที่จะกลับไปแสดงบทบาทหน้าที่เดิม คือ กลับไปเป็นสถานีวิทยุแห่งชาติมากกว่าที่จะเป็นสถานีวิทยุเฉพาะด้านข่าวสาร ที่มุ่ง บริการผู้ฟังเฉพาะกลุ่มในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้สามารถพิจารณาได้จากกลุ่มเป้าหมาย ของแต่ละรายการ ที่จะไม่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายของสถานีที่ตั้งไว้ เช่น กลุ่มเป้าหมายของรายการข่าวยามเช้า และ รายการหมุนตามวัน ที่มุ่งเน้นไปที่ผู้ฟังในต่างจังหวัด มากกว่าที่จะตอบสนองผู้ฟังในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของสถานี และแม้ว่าโดยเหตุผลทางเทคนิคที่สถานีวิทยุแห่งนี้ไม่สามารถส่ง กระจายเสียงครอบคลุมพื้นที่ระยะไกลได้ แต่ก็ได้มีการถ่ายทอดรายการเหล่านี้ ให้กับ สถานีวิทยุในเครือกรมประชาสัมพันธ์ทั่วประเทศทั้งในระบบ เอฟ.เอ็ม. และ เอ.เอ็ม. เช่นเดียวกับรายการข่าวภาคใหญ่และข่าวต้นชั่วโมง รวมทั้งรายการอื่น เช่น รายการ บันเทิงสถานการณ์การเมือง ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า เป็นความต้องการที่จะให้คนทั่วประเทศทราบความเคลื่อนไหวของข่าวทั้งหมด และประชาชนควรได้รับข้อมูลข่าวสาร เหมือน ๆ กัน คนต่างจังหวัดก็ต้องรู้ข่าวสารที่เกิดขึ้นในกรุงเทพฯ เช่นเดียวกับที่คน กรุงเทพฯก็ควรจะต้องรู้ข่าวสารความเป็นไปที่เกิดขึ้นในต่างจังหวัดด้วย เป็นการลดช่องว่างทางด้าน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ระหว่างสังคมเมืองกับชนบท แต่เหตุผลดังกล่าวไม่

ใช้เหตุผลหรือวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานในฐานะคลื่นเฉพาะด้านที่มุ่งบริการผู้ฟังเฉพาะกลุ่ม แต่เป็นนโยบายเพื่อการทำหน้าที่ในฐานะคลื่นแห่งชาติ จริงอยู่ที่อุปกรณ์เครื่องมือและเทคโนโลยีที่มีอยู่ เป็นปัจจัยหนึ่งที่เอื้อให้เกิดการทำหน้าที่เช่นนั้นได้ แต่อย่างไรก็ตาม โครงสร้างขององค์กรที่มีรัฐเป็นเจ้าของสื่อและระบบการบริหารงานภายในองค์กรแบบราชการก็เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาทเช่นนั้นมากกว่า และส่งผลให้เนื้อหาของรายการต่าง ๆ เหล่านั้นโน้มเอียงไปในทางที่เอื้ออำนวยให้สิ่งที่รัฐต้องการนำเสนอผ่านออกมาในรายการได้

โครงการขยายบริการวิทยุระบบ เอฟ.เอ็ม. ทั่วประเทศ เป็นสิ่งที่ตอกย้ำให้เห็นอย่างชัดเจนว่า แท้ที่จริงแล้ว การปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานของ สวท. เอฟ.เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิร์ต มาเป็นสถานีข่าวและเพลงนั้น แรงผลักดันทางสังคมส่งผลกระทบให้เกิดการปรับเปลี่ยนมากกว่าความต้องการปรับเปลี่ยนจากภายในองค์กร เพราะในทางปฏิบัติ พบว่า ไม่ว่าโครงสร้างการทำงานก็ดี บุคลากรผู้ปฏิบัติงานก็ดี รวมทั้ง การผลิตรายการก็ดี ต่างยังถูกผูกติด หรือมีความคุ้นเคยอยู่กับธรรมเนียมปฏิบัติต่างๆ ในการทำงานในฐานะสื่อของรัฐอยู่ ประกอบกับยังคงอยู่ภายใต้อิทธิพลของเจ้าของสื่อ คือ รัฐบาล จึงทำให้ การแสดงบทบาทหน้าที่ของ สวท. เอฟ.เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิร์ต สถานีข่าวและเพลง ในบางครั้งกลับไปทำหน้าที่สถานีวิทยุแห่งชาติตามเดิม คือการสนองตอบต่อนโยบายรัฐบาล และความต้องการของหน่วยงานราชการ

จากการวิเคราะห์ พบว่า สถานีข่าวและเพลง หันมาจับรายการข่าวเป็นหลัก โดยเฉพาะข่าวการเมือง ซึ่งมักเป็นเรื่องของกระแส แต่รายการข่าวจะไม่ค่อยมีอิสระในการนำเสนอมากนัก และการเมืองเป็นสิ่งที่ถูกควบคุมมากที่สุด ประกอบกับความเป็นสื่อมวลชนของรัฐ ทำให้ยิ่งถูกควบคุมมากกว่า และง่ายกว่าสถานีอื่น หรือสื่ออื่น

บ่งบอกว่าตัวองค์กร และบุคลากรผู้ปฏิบัติงานเอง ต่างก็ต้องการ และดิ้นรนที่จะออกจากกรอบการควบคุมนี้ และต้องการที่จะทำหน้าที่ตามธรรมชาติของสื่อมวลชนอย่างมีอิสระ ในฐานะสื่อมวลชนคนหนึ่ง แต่ความเคยชิน และธรรมเนียมปฏิบัติทั้งหลายก็ทำให้ผู้

ปฏิบัติทำงานได้ไม่เต็มที่ เพราะส่วนหนึ่งเขาเหล่านั้นก็ยังสามารถอยู่เสมอถึงความเป็นสื่อของรัฐ

หากมองภาพรวมรายการต่าง ๆ ของสถานีวิทยุคลื่นข่าวและเพลง ซึ่งมีรายการข่าวเป็นรายการหลัก พบว่า รายการข่าวจะไม่ค่อยมีอิสระในการนำเสนอ เนื่องจากยังคงอยู่ภายใต้อิทธิพลของเจ้าของสื่อ ในขณะที่รายการเพลงที่เป็นรายการรอง ผู้จัดรายการมีอิสระในการจัดรูปแบบและเนื้อหาที่นำเสนอได้มากกว่า ทั้งนี้เนื่องจากเป็นรายการบันเทิงจึงไม่มีแรงกดดันทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง ในขณะที่เดียวกันก็ปลอดจากแรงกดดันทางเศรษฐกิจด้วยเหตุที่เป็นสื่อของรัฐ ส่วนรายการประเภทที่มีการสรุปประเด็นหรือวิเคราะห์สถานการณ์ โดยเฉพาะรายการที่เกี่ยวกับการเมือง การที่จะสามารถแสดงบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีอิสระหรือไม่ขึ้นอยู่กับ เสถียรภาพทางอำนาจของรัฐบาล ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการควบคุมเนื้อหาของรายการ โดยจะมีเสรีภาพมากหากเสถียรภาพทางอำนาจของรัฐบาลไม่มั่นคง ทำให้สามารถทำหน้าที่ตามธรรมชาติของสื่อมวลชนตามความคาดหวังของสังคมได้อย่างเต็มที่ เช่น การทำหน้าที่เป็นเช่นเวทีรับฟังความคิดเห็นหรือการทำหน้าที่เสมือนเป็นหน้าต่างที่เปิดออกให้เห็นภาพรวมของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม นอกจากนี้การแสดงบทบาทดังกล่าวได้นั้น ยังเกิดมาจากความเป็นมืออาชีพของผู้ดำเนินรายการที่กล้าแสดงออกมาน้อยเพียงใด และมีวิธีการนำเสนออย่างไร ส่วนรายการสรุปประเด็นที่เกี่ยวกับเรื่องอื่นๆ จะไม่ถูกควบคุมมากนัก แต่จะขึ้นอยู่กับคุณภาพในการทำงานเป็นส่วนใหญ่ เช่น ความสามารถในการหาข้อมูลสนับสนุน เพื่อให้สามารถนำเสนอข้อมูลได้สมบูรณ์ ทั้งในเชิงลึก และในรายละเอียด

ในประเด็นของเนื้อหาที่เสนอผ่านสถานีวิทยุคลื่นข่าวและเพลง พบว่า มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับกระแสข่าวที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนั้น สถานีไม่มีการสำรวจความนิยมหรือความต้องการของผู้ฟังว่า จริงๆ แล้วกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายต้องการทราบข่าวสารด้านใดบ้าง จึงพบว่าบางครั้งเนื้อหาและกลุ่มผู้ฟังในบางรายการไม่มีความสอดคล้องกัน นอกจากนี้ เนื้อหาที่เสนอมักขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ส่งสารมากกว่าความต้องการของผู้รับสาร ส่งผลให้สถานีมีรายการที่มีเนื้อหาแปลกแตกต่างกันออกไป โดยไม่เป็น

ไปในทิศทางเดียวกันและไม่ตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมายหลักตามวัตถุประสงค์ของสถานี่ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างการบริหารที่ไม่มีการประสานงานกัน

จากการวิเคราะห์ยังพบว่า โครงสร้างการบริหารของสถานีวิทย์ เอฟ.เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิรต์ เช่น การบริหารงานบุคคล ที่ไม่มีการส่งเสริมบุคลากรให้ก้าวหน้า กรอบอัตรากำลัง ที่ไม่เปิดโอกาสให้รับบุคลากรใหม่ การขาดการประสานงานภายในองค์กร ทำให้เกิดการดำเนินงานแบบเอกเทศ และระบบบริหารข้อมูล ที่ไม่มีประสิทธิภาพดีเพียงพอที่จะเอื้ออำนวยต่อการผลิต โครงสร้างการบริหารงานเหล่านี้ มีส่วนทำให้รายการของสถานี่ไม่มีเอกภาพเพียงพอ รายการแต่ละรายการไม่ได้เกี่ยวพันซึ่งกันและกัน ทำให้ไม่สามารถดึงดูคกลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของสถานี่ไว้ได้ สถานี่จึงไม่มีศักยภาพในการแข่งขันกับสถานีวิทย์ด้านข่าวสารสถานี่อื่น

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง โครงสร้างและการแสดงบทบาทหน้าที่ของสถานีวิทย์ เอฟ.เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิรต์ พบว่า โครงสร้างที่เป็นบริบทภายนอกองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างด้านกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของ และการควบคุมสื่อ รวมทั้งโครงสร้างภายในองค์กร เป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการแสดงออกซึ่งรูปแบบ และเนื้อหาของสถานีวิทย์แห่งนี้

โครงสร้างที่เป็นบริบทภายนอกองค์กร

1. ด้านกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของและควบคุมสื่อ

สถานีวิทย์ เอฟ.เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิรต์ เป็นองค์กรสื่อมวลชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ทำให้ถูกคาดหวังให้ทำหน้าที่เพื่อสนองตอบต่อสถาบันต่าง ๆ ในสังคม โดยเฉพาะสถาบันทางการเมือง ทั้งนี้เพื่อเสถียรภาพ ความมั่นคงและความเป็นระเบียบ

เรียบร้อยของสังคม โดยใช้อำนาจเข้าไปแทรกแซงควบคุมโครงสร้างด้านนโยบายและรูปแบบเนื้อหาของรายการ โดยเฉพาะรายการข่าว

2. ด้านความต้องการและความสนใจของสังคม

เหตุการณ์ในเดือนพฤษภาคม 2535 ส่งผลให้ประชาชนเกิดความต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างเสรี เป็นแรงผลักดันให้ สถานีวิทยุ เอฟ.เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิรต์ ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอ โดยเน้นไปที่รายการข่าว เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของสถานีให้สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม

3. ด้านการแข่งขันระหว่างสื่อวิทยุเฉพาะด้านข่าวสาร

การเกิดสถานีวิทยุบริการเฉพาะด้านข่าวสารมากกว่า 4 สถานี ก่อให้เกิดการแข่งขันเพื่อสร้างความนิยมในหมู่ผู้รับ ทำให้สถานีวิทยุ เอฟ.เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิรต์ ซึ่งปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์มาเป็นสถานีวิทยุด้านข่าวสารต้องแสดงบทบาทให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานที่สังคมคาดหวังไว้ โดยดำเนินงานภายใต้คำขวัญ “ข่าวฉับไวเพลงไพเราะ”

โครงสร้างภายในองค์กร

1. ด้านนโยบายขององค์กร

สวท. เอฟ.เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิรต์ มีนโยบายเชิงบรรทัดฐาน ใน 2 ลักษณะ คือ ตอบสนองต่อความต้องการ และความสนใจทางด้านข่าวสารของประชาชน ที่ต้องการข่าวสารที่ถูกต้อง รวดเร็ว ขณะเดียวกัน สถานีวิทยุแห่งนี้ก็ต้องสนองตอบต่อความคาดหวังของเจ้าของสื่อในการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลและองค์กรของรัฐ กับประชาชน

2. ด้านบริหารจัดการผลิตรายการ

เนื่องจากการบริหารจัดการในระบบราชการ ซึ่งมีกฎ ระเบียบ ธรรมเนียมปฏิบัติ และการบังคับบัญชาเป็นลำดับชั้น ทำให้เกิดการทํางานล่าช้า และผู้ปฏิบัติจะทําหน้าที่ตามขอบเขตที่ได้รับมอบหมาย และไม่มีสถานภาพเพียงพอที่จะเสนอความคิดเห็น หรือวิพากษ์วิจารณ์ อันนำมาซึ่งความขัดแย้งกับสถาบันอื่นในสังคม โดยเฉพาะสถาบันการเมือง ทั้งนี้เพื่อป้องกันตนเองจากพลังอำนาจที่อาจเข้ามาแทรกแซง

3. อุดมการณ์ด้านวิชาชีพของผลิตรายการข่าว

บุคลากรที่รับผิดชอบด้านการผลิตรายการข่าว และวิเคราะห์สถานการณ์ มีทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อ อันเนื่องมาจากประสบการณ์ และภูมิหลังของแต่ละคน ทำให้เกิดแนวทางในการทํางาน 2 แนวทาง คือ มีความมุ่งหมายในการทํางานเพื่อสนองตอบต่อนโยบายและเป้าหมายของสถานี กับ มีความมุ่งหมายในการทํางานเพื่อมาตรฐานวิชาชีพ โดยคำนึงถึง สิทธิ เสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารของประชาชนเป็นหลัก

โครงสร้างทั้งภายนอกและภายในขององค์กร ดังที่กล่าวข้างต้นนี้ ส่งผลต่อการดำเนินงานในการผลิตรายการ และการแสดงออกซึ่งบทบาทหน้าที่ของสถานีวิทยุ เอฟ.เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิรต์ โดยสรุปได้ดังนี้

สถานีวิทยุ เอฟ.เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิรต์ พยายามแสดงบทบาทในการเสนอข่าวสารและความเห็น เพื่อตอบสนองต่อความคาดหวังของสาธารณชน แต่ก็ถูกแทรกแซงและควบคุมจากผู้มีอำนาจทางการเมือง ทำให้การรายงานข้อมูลข่าวสาร และการวิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ กระทบไปอย่างไม่อิสระ หรือไม่มีเสรีภาพเพียงพอ

วัฒนธรรมการทํางานในระบบราชการ ซึ่งมีขั้นตอนการบังคับบัญชาตามลำดับชั้น ส่งผลต่อผู้ปฏิบัติที่ไม่สามารถ ที่จะเสนอความคิดเห็นได้หลากหลายมุมมอง ไม่สร้างสรรค์ประเด็นความคิด ไม่วิพากษ์วิจารณ์ใดๆ อันก่อให้เกิดความขัดแย้ง โดยเฉพาะกับสถาบันทางการเมือง ทำให้บทบาทด้านข่าวสารของสถานีวิทยุ เอฟ.เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิรต์ เป็นไปในลักษณะผู้ตามกระแส

อุดมการณ์วิชาชีพของบุคลากรที่มีจุดมุ่งหมายในการทำงานที่แตกต่างกัน มีผลกระทบต่อรูปแบบเนื้อหารายการข่าว ใน 2 ลักษณะ คือ มีการพยายามที่จะเสนอข้อมูลข่าวสารตามความต้องการของประชาชน ขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงเนื้อหาของข่าวสารที่สนองตอบต่อพลังแทรกแซงต่อองค์กร

อย่างไรก็ตาม พบว่า โครงสร้างที่มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาททางด้านรายการข่าวนั้นไม่มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาทในรายการบันเทิง ซึ่งนอกจากจะแสดงบทบาทหน้าที่ในการให้ความบันเทิงแล้ว ยังสามารถทำหน้าที่อื่นๆ ได้อย่างอิสระด้วย เช่น ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้นำทางความคิด จิตวิญญาณในเรื่องบาปบุญคุณโทษ เป็นเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร หรือเป็นหน้าต่างที่เปิดออกให้ผู้ฟังได้รับทราบถึงสภาพของสังคมตลอดจนแนวคิด อุดมการณ์ต่างๆ ผ่านทางบทเพลง เนื้อหาและดนตรีของเพลงเพื่อชีวิต

ข้อจำกัดการวิจัย

เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ ไม่ได้ศึกษากลุ่มผู้รับสาร และเนื้อหาของสาร จึงอาจทำให้งานวิจัยขาดความสมบูรณ์เท่าที่ควร ทั้งนี้เป็นเพราะ กลุ่มผู้รับสารซึ่งหมายถึงกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายของสถานีข่าวและเพลง ไม่มีความชัดเจนเพียงพอ และไม่สามารถกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาได้ ในส่วนของเนื้อหาสารนั้น เป็นเพราะสถานีขาดระบบบริหารข้อมูลที่ดี ทำให้ไม่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การแสดงบทบาทหน้าที่ของสถานีวิทยุ เอฟ.เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิร์ต ควรมีการศึกษาเนื้อหาของรายการต่างๆ แต่ละรายการของสถานี เพื่อให้เกิดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสถานีวิทยุแห่งนี้มากยิ่งขึ้น

2. เพื่อความสมบูรณ์ของงานวิจัย ควรมีการศึกษาความพึงพอใจ ทักษะคติ ความต้องการของผู้รับสาร ที่มีต่อสถานีวิทยุคลื่นข่าวและเพลง ทั้งในระดับภาพรวม ของสถานีและในแต่ละรายการด้วย